

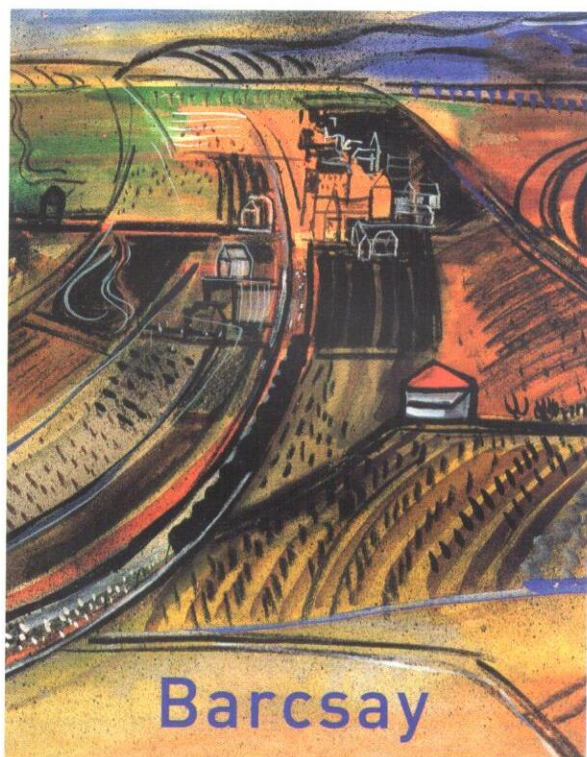
A „kihangosított” Barcsay

Szabó Noémi (Szerk.): Barcsay Jenő (1900–1988), a festő, a tanár

PATAKI GÁBOR

KOGART Galéria Kft., Tornyai János Múzeum és Közművelődési Központ, 2015, 224 oldal

Tudja jól minden művészettörténész, hogy vannak „hálás” témák, életművek: színes, változatos életet élő, jó narratív lehetőségeket nyújtó művészek, a kultúrpolitika által támogatott vagy támogatott, ezért viták keresztjében állt alkotók és események,

remek háttéranyaggal, szociológiai adalékkal szolgáló oeuvre-k és csoportok. S vannak persze „józan”, majd-hogynem unalmasnak mondható életű és munkásságú festők és szobrászok, akik csak tették a dolgukat, egy életen át festettek és szobortak anélkül, hogy fettel szedték volna ki nevüket a bulvárlapok valamiféle művészeti vagy magánéleti botrány okán.

Nos, Barcsay Jenő élete és művészete sem bővelkedik rendkívüli és drámai fordulatokban. Utólag kötetted szerkesztett önéletírásának (Munkám, sorsom, emlékeim, Budapest, 2000) epizódjai között akadnak ugyan mulatságos adalékok, de ezek inkább a kor pályakezdő művészeinek nélkülözéseiben gazdag Pitavaljához szolgáltatathatnak municiót. Őt tényleg csak a kép, az előtte álló aktuális művészeti probléma

megoldása érdekelte, a hosszú életpálya során bekövetkezett politikai-társadalmi viharok, katasztrófák nyoma csak nagyon áttételesen mutatható ki alkotásain.

Ráadásul – ahogy a most megjelent kötet szerzői teljesen jogosan kihangsúlyozzák – értékelése körül sem bontakozott ki soha különösebb vita: a különböző indíttatású és pártállású kritikusok javarészt egyetértettek művészete jelentőségében, s kultúrpolitikai reputációja is anélkül emelkedett egyenes sebességgel magasabbra az évtizedek során, hogy azt bárki, bármelyik oldalról különösebben támada volna.

Épp ezért nehéz, talán nem is lehetséges látványosan újraértékelni, revidálni művészetét. A KOGART és a Tornyai Múzeum közös vállalkozása (a szentendrei hatóság közreműködésével) ezért jó érzékkel nem is ezt célozza meg. Megelégedtek egyes hangsúlyok felerősítésével, eddig homályban lévő műcsoportok, periódusok „kihangosításával”, néhány, az értékelésekben nyakló nélkül használt toposz (pl. a „konstruktivista” jelző) óvatos megkérdőjelezésével.

S úgy tűnik, pillanatnyilag ez a legjobb, ami az életművel történhet. Tehát egy nagyobb szabású életműkiállítás, a katalógusában három nagyobb tanulmánnyal, 232 reprodukcióval. Köztük eddig ismeretlen, vagy figyelemre alig méltatott művek a pálya kezdetéről, képek hátoldalán előbukkanó atipikus kompozíciók, magángyűjtemények szunnyadó értékei. E lenyűgöző képsorozat mellett szinte háttérbe szorulnak a kötet tanulmányai; pedig Szabó Noémi és Herpai András írásai számos, eddig alig használt szempont segítségével kísérik meg értelmezni az életmű egy-egy vonulatát. Horváth Gyöngyvér annyiból volt könnyebb helyzetben, hogy egyébként remek tanulmányának témája, a Művészeti Anatómia, kevésbé tűnik szerteágazónak.

A vállalt feladatot így néhány kisebb apróságtól (pl. a szocialista kultúrpolitika csavaros működésén való – a szerzők életkorát tekintve érthető – csodálkozástól), elírástól (Peruggia, Masaccio) eltekintve remekül teljesítették. S ami a legfontosabb: jól érzékeltették e látszólag nagyon konzekvens, ezen belül azonban gyakran elbizonytalanodó, töprengő, eredményeivel sokszor elégedetlen (v.ö. a megsemmisített művek nagy számával), a végső redukció felé zaklatottan haladó pályáiv jellegét és állomásait.